

עפ"ת (מרכז) 67418-03-24 - סאמי בן עקל בולבול נ' מדינת ישראל

עפ"ת (מרכז) 67418-03-24 - סאמי בן עקל בולבול נ' מדינת ישראל מחוזי מרכז

עפ"ת (מרכז) 67418-03-24

סאמי בן עקל בולבול

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

[08.12.2024]

כבוד השופט שמואל בורנשטיין

כבוד השופט עמית מיכלס

כבוד השופטת כרמית בן אליעזר

פסק דין

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט לתעבורה במחוז מרכז (כב' השופט א' בועז) מיום 18.2.2024 בתיק גמ"ר

10625-01-21.

2. המערער הורשע, לאחר ניהול הוכחות, בביצוע עבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית, בניגוד לסעיף 64 לפקודת התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה"), ונגזרו עליו העונשים הבאים: מאסר בפועל למשך 13 חודשים; מאסר על תנאי בן 10 חודשים למשך 3 שנים למן יום שחרורו מהכלא, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה על סעיף 64 לפקודת התעבורה או עבירת נהיגה בזמן פסילה; פסילה מקבלת או החזקת רישיון נהיגה לרכב למשך 15 שנים (ב-7 השנים הראשונות - כלל סוגיו, ב-8 הנותרות - רכב מסוג משא, המחייב רישיון מסוג C ומעלה); פיצוי בסך 5,000 ₪ למשפחת המנוחה.

3. על פי עובדות כתב האישום בהן הורשע המערער, ביום 3.11.2020 בשעה 08:43 לערך, נהג המערער במשאית מסוג וולוו ברח' שוהם בנתניה בשוק העירוני, לשם העמסת סחורה ממחסן העסק השוכן ברחוב, והחנה את הרכב בסמוך למחסן, כשחזיתו לדרום. לאחר שעובד אחר סיים את העמסת הסחורה, נכנס המערער למשאית והחל בנסיעה לאחור. באותה עת הלכה ברחוב גב' ס' ג' ס', ילידת 1952, (להלן: "המנוחה") מכיוון דרום לצפון, כשהיא גוררת עגלת קניות, חלפה על פני המשאית משמאלה ובצמוד לה והמשיכה בהליכה צפונה כשגבה לכיוון המשאית. אז, ומבלי שראה או יכול היה לראות ממקומו את המתרחש מאחורי המשאית, החל המערער בנסיעה שאינה איטית לאחור, ולאחר שנסע מרחק של 32.8 מטרים, פגע עם החלק האחורי של המשאית במנוחה, שנפלה על הקרקע ונדרסה על ידי הגלגל האחורי הימני-פנימי של המשאית. כתוצאה מהתאונה המנוחה נחבלה קשות, ומותה נקבע במקום.

4. בהכרעת הדין, קבע בית המשפט קמא כי בנסיבות העניין, ובפרט בהתחשב בכך שהמערער בחר לבצע נסיעה לאחור, מרחק לא מבוטל במהירות לא איטית, ברחוב צר ורצוף מכשולים, בו חולפים עוברים ושבים אך אין בו מדרכה מוסדרת או נתיב תנועה להולכי רגל, כאשר שדה הראייה שלו מוגבל וללא מכוון - נטל המערער סיכון בלתי סביר להתרחשות התאונה, ובשל כך הרשיעו בעבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית, בניגוד לסעיף 64 לפקודה.

5. בהכרעת הדין, קבע בית המשפט כי רשלנותו של המערער מצויה במדרג הגבוה של עבירת הרשלנות.
6. בגזר הדין, סקר בית המשפט את נסיבות האירוע בגינו הורשע המערער, את עברו התעבורתי (אשר כלל 37 הרשעות קודמות בעבירות תעבורה, מתוכן 5 עבירות בשנת 2020), ואת עיקרי תסקיר שירות המבחן שהתקבל בעניינו בראשית ההליך. מתסקיר זה עלה, כי המערער יליד 1980, נשוי ואב ל-5 בנות בגילאי 15-4 שנים, עבד כ-20 שנים כנהג ומנהל הפצה, ובחברה בה עבד בעת התאונה עבד מספר חודשים. על פי התסקיר, מאז התאונה ועד עריכת התסקיר, המערער לא עבד כשנתיים, והגיש בקשה למוסד לביטוח לאומי לקצבת נכות, על רקע אבחנתו כלוקה בפוסט טראומה. מאז התאונה חווה המערער משבר, חייו הפכו קשים, תפקודו התעסוקתי והמשפחתי נפגע, ומצבו הנפשי ירוד. המערער מאשים עצמו במות המנוחה, וחש אשמה ובושה. המערער נעדר עבר פלילי, תפקודו ככלל תעסוקתי ומשפחתי יציב וללא דפוסים שוליים. כן צוין, כי המערער תפס עצמו כנהג זהיר ושומר חוק, קיבל אחריות על הפגיעה במנוחה מחוסר תשומת לב, וביקש להתנצל בפני משפחתה. בנסיבות אלו, סבר שירות המבחן כי הטלת עונש מאסר לריצוי בכלא והרחקתו ממשפחתו עלולה לגרום לרגרסיה במצבו הנפשי. לפיכך, בהתחשב בנסיבותיו האישיות ונכח התרשמותו כי הסיכון להישנות התנהגות פוגענית מצד המערער הוא נמוך, המליץ שירות המבחן לשקול בחיוב הטלת עונש מאסר בדרך של עבודות שירות לצד פסילה מלנהוג לתקופה משמעותית, פיצוי למשפחת המנוחה, וצו מבחן לשנה.
7. בית המשפט קמא ציין בגזר הדין כי ניתן היה למנוע את מותה של המנוחה, כי בנסיבות העניין כפי שפורטו לעיל היה על המערער, כדרישת החוק ולפי הוראת מעסיקו, להסתייע במכוון, ועוד נקבע כי המערער אכן פנה לאחר על מנת שיכוונו, אך בחר שלא להמתין לו, ובכך התרשל באופן שגרם לתוצאה הטרגית.
8. בית המשפט קמא קבע כי מתחם העונש ההולם לעבירה הנדונה לאור עקרון ההלימה והצורך בהרתעה מפני הישנות עבירות נוספות, צריך לכלול רכיב מאסר בפועל (וזאת בהסתמך, בין השאר, על רע"פ 548/05 לזין נ' מדינת ישראל; רע"פ 5112/16 אברהם כהן נ' מדינת ישראל), והוא נע ככלל בין מאסר המינימום הקבוע בחוק, 6 חודשים, לבין עונש המקסימום לעבירה, 3 שנות מאסר. כן נקבעה פסילת רישיון נהיגה מינימלית בת 3 שנים בהתאם לסעיף 40 לפקודה. בהתחשב בנסיבות ביצוע העבירה במקרה דנן ובפסיקה שנסקרה, מצא בית המשפט קמא כי מתחם העונש ההולם נע בין 10 ל-24 חודשי מאסר בפועל, לצד פסילת רישיון לתקופה של עד 15 שנים, מאסר מותנה ופיצוי כספי למשפחת הקורבן.
9. במסגרת גזירת העונש בתוך המתחם, זקף בית משפט קמא לזכותו של המערער את העובדה, שהוא נעדר עבר פלילי (מעבר לעבר התעבורתי), נשוי ואב ל-5 בנות קטינות, מצבו התדרדר משפחתי ונפשית למן התאונה והוא מתייסר על מות המנוחה. תסקיר שירות המבחן היה חיובי, הצביע על קבלת אחריות מצדו ועל העדר דפוסים שליליים, והומלץ במסגרתו להימנע מהשתת מאסר בפועל לאור נסיבות המערער. מנגד, צוין, שככלל העונש הראוי למי שגורם למותו של אדם ברשלנות הוא מאסר בפועל, והשתת מאסר לריצוי בעבודות שירות היא בגדר חריג (דנ"פ 1391/12 הילה מזרחי נ' מדינת ישראל). צוין, שהמערער אינו זכאי ליהנות 'מהנחת הודיה', לנוכח החלטתו לנהל המשפט, ואי חיסכון בזמן שיפוטי. צוין, שהמערער ראוי אמנם למידה של התחשבות, חסד ורחמים, אולם השיקול המרכזי המטה את הכף לטובת מאסר בפועל הוא הפגיעה בעקרון קדושת החיים והתוצאה החמורה והבלתי הפיכה של מעשיו.

10. בערעורו, טען המערער כי בית המשפט קמא גזר את דינו לחומרה, וכן טען כי אף שככלל מדיניות הענישה, כשמדובר בקטל חיי אדם, מצדדת בהטלת מאסר בפועל, הרי שלאור נסיבותיו האישיות המיוחדות והחריגות של המערער, היה מקום להימנע מעונש זה. המערער הוסיף וטען כי מגזר הדין עולה, שעונש מאסר בפועל הוא בגדר עונש חובה בעבירה הנדונה, וכי לא ניתן להטיל עונש מאסר בעבודות שירות, ובכך שגה בית המשפט קמא בהתעלמו מאפשרות זו. המערער הפנה לפסיקה לפיה במקרים דומים של גרימת מוות ברשלנות הושתו עונשי מאסר בדרך של עבודות שירות, וטען כי בניגוד לרושם שעולה מגזר הדין, אין עונש מינימום בחוק. כן נטען, שהפסיקה שצוינה בגזר הדין קודמת לתיקון חוק העונשין (תיקון מס' 133- הוראת השעה), התשע"ח-2018 (שנכנס לתוקפו ב-1.4.2019), בו נקבע, שניתן לרצות בעבודות שירות מאסר בן עד 9 חודשים (במקום 6 חודשים). נטען, כי שגה בית המשפט קמא בקביעת מתחם ענישה, שגבולו התחתון ב-10 חודשי מאסר בפועל על יסוד הפסיקה, שאליה הפנה, שבחלקה עסקה במקרים חמורים מבעניינו, בעוד שהעונשים שנגזרו באותם מקרים קלים יותר, ונעים בין 6 חודשי מאסר בעבודות שירות ל-10 חודשי מאסר.
11. כן נטען, כי שגה בית משפט הנכבד קמא, עת לא נתן משקל ראוי להודאת המערער בהזדמנות הראשונה בתחילת ההליך ביסוד העובדתי, כאשר ההליך התמקד אך ורק בשאלת רף הרשלנות לאור מצלמת הרוורס שהייתה ברכב. נטען שהדבר הביא לויתור ההגנה על חקירת מרבית עדי התביעה, כך שהמערער חסך זמן שיפוטי, וניהול המשפט לא היה "לשווא", אלא הניב תוצאות, נתון אשר יש לזקוף לזכותו כשיקול לקולא.
12. עוד טען המערער, כי נדרש היה להתחשב במסגרת השיקולים לקולא בנסיבותיו האישיות של המערער: היותו איש משפחה ואב ל-5 בנות, הסובל מפוסט טראומה בשל המקרה, מושא הליך זה, מטופל במרכז לבריאות הנפש ב-"שערי מנשה" בשל אבחון זה; לקח אחריות על התאונה מראשית הדרך; אינו מסוגל לעבוד בשל האמור; משפחתו נפגעה פיננסית ואנושית בשל כך. וכן בשיקולי השיקום, מקום בו שליחת המערער למאסר בפועל עלולה להסב פגיעה אנושה למאמץ השיקום שלו.
13. המערער הוסיף וטען, כי בהתחשב בתיקון 133 לחוק העונשין, והרחבת משך המאסר אותו ניתן לריצוי בעבודות שירות, נדרש בית המשפט לנמק סטייה מהמלצת שירות המבחן. בעניינו, ניתן תסקיר מפורט, והיה מקום לייחס משקל רב יותר להמלצות בו - עד כדי הטלת חובת נימוק לסטייה מהן.
14. המערער הטעים, כי תיקון 133 לחוק העונשין מבטא עמדה ברורה של המחוקק להעדפת ענישה על דרך עבודות שירות, על פני שלילת חירות בהשתתף מאסרים בפועל, כשאלו אינם הכרחיים למניעת הישנות עבירות ובהעדר מסוכנות גבוהה. זאת, מתוך העדפת שיקול חשיבות שיקום נאשמים ויתרון עבודות השירות בהקשר זה, למול נזקי הלוואי של עונש המאסר בפועל. לאור זאת, ראוי היה להגדיר מתחם ענישה, המתחיל בעבודות שירות.
15. כן טען המערער כי אף האינטרס הציבורי, בהתחשב בצפיפות בבתי הכלא ובתנאי הכליאה הירודים של אסירים כתוצאה מכך, עד כדי פגיעה בזכויות אדם חוקתיות, על רקע המלחמה והעליה במספר הכלואים ומצב החירום הכליאתי שנוצר, מצדיקים הימנעות מהשתתף מאסר בפועל בתנאים קשים כענישה אותה הגדיר כ"אכזרית ומשפילה".
16. נוכח כל האמור, עתר המערער להקלה בעונשו כך שרכיב המאסר בפועל ירוצה בדרך עבודות שירות.
17. בטיעונו לפנינו חזר ב"כ המערער על הטענות שעלו בהודעת הערעור, והדגיש כי מדובר בסוגיה עקרונית, וכי נוכח העדיפות שנתן המחוקק לריצוי עונשי מאסר בעבודות שירות ככל שהדבר אפשרי, הרי שחובה היה על בית המשפט להתחשב בכך בקובעו את מתחם הענישה ולפיכך יש להתערב בגזר הדין ולהקל בעונשו של המערער.
18. לאחר שנתנו דעתנו לטענות ב"כ המערער לא נדרשנו לתגובת ב"כ המשיבה. נקדים ונאמר שנוכח טיעוני המערער בכתב ובעל פה, מצאנו כי דין הערעור להידחות.

19. בהתאם למדיניות הענישה הנוהגת בעבירות של גרימת מוות בנהיגה רשלנית, יכלול העונש המוטל על הפוגע, ככלל, רכיב של מאסר בפועל שירוצה מאחורי סורג ובריח, וזאת במסגרת המאבק הבלתי מתפשר בתאונות הדרכים, בשל קדושת החיים ולצרכי הרתעה, כאשר החריגים לכך מעטים (דנ"פ 1391/12 הילה מזרחי נ' מדינת ישראל (16.2.2012); רע"פ 2955/12 פלונית נ' מדינת ישראל (26.6.2012)).
20. עוד נפסק, כי אמת המידה המרכזית בקביעת מתחם העונש ההולם בעבירות של גרימת מוות ברשלנות היא רמת הרשלנות (ע"פ 6755/09 ארז אלמוג נ' מדינת ישראל (16.11.2019); עפ"ת (מרכז) 5101-12-15 עאדל עיסא נ' מדינת ישראל (7.8.2016)).
21. בעניינו, קבע בית המשפט קמא, כי רמת הרשלנות של המערער הייתה גבוהה. מסקנתו זו של בית המשפט קמא מעוגנת היטב בראיות שהונחו לפניו והיא מקובלת גם עלינו. המערער נהג במשאית, שהיא רכב כבד בעל פוטנציאל פגיעה גבוה, כך שהנהיגה בה מחייבת זהירות מוגברת. המערער נהג ברחוב צר, אשר כפי שקבע בית המשפט קמא על יסוד הראיות שהונחו לפניו - התהלכו בו עוברים ושבים ולא הייתה בו מדרכה מוסדרת או שביל הליכה להולכי רגל. למערער לא הייתה כל יכולת לראות את המתרחש מאחורי המשאית. על אף האמור, בניגוד להנחיית מעסיקו ואף שהיה בנמצא אדם זמין שיכול היה לכוונו בנסיעתו לאחור לו רק היה ממתין מעט - בחר המערער לנהוג כברת דרך לא מבוטלת של לא פחות מ-32.8 מ' במהירות לא איטית, ובכך גרם לתוצאה הטרגית.
22. בנסיבות אלו, כאמור, מקובלת עלינו לחלוטין מסקנתו של בית המשפט קמא כי רמת הרשלנות של המערער הייתה גבוהה, ולפיכך, כמתחייב מן ההלכה הפסוקה, מתחם הענישה ההולם ככלל ראוי שיכלול רכיב של עונש מאסר לריצוי בפועל.
23. טענתו המרכזית של המערער, לה ניסה בא כוחו לשוות נופך עקרוני, היא כי לאור תיקון 133 לחוק העונשין, אשר הרחיב את האפשרות לריצוי עונשי מאסר בדרך של עבודות שירות, ובהתחשב במצוקת הכליאה, שומה על בית המשפט לקבוע מתחם ענישה הכולל גם אפשרות לריצוי עונש המאסר בדרך של עבודות שירות.
24. אין בידינו לקבל טענה זו. ככלל, כמתחייב מעקרון ההלימה שהוא העקרון המנחה בהתוויית שיקול הדעת בענישה בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין ועובר כחוט השני בהוראותיו, מתחם העונש ההולם נקבע בהתחשב בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה בלבד, ואינו מושפע מנסיבות חיצוניות לביצוע העבירה (סעיפים 40ג(א) ו-40ט לחוק העונשין). אכן, כחלק מגזר הדין על בית המשפט לשקול גם נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, אולם זאת אך ורק בגדרי מתחם העונש שקבע (סעיפים 40ג(ב) ו-40יא לחוק העונשין). לעניין זה ראו, בין השאר, ע"פ 8641/12 מוחמד סעד נ' מדינת ישראל (5.8.2013) (להלן: עניין סעד), בעיקר פסקאות 22-24 לפסק הדין).
25. אם כן, בקביעת מתחם הענישה, על בית המשפט להביא בחשבון את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה בלבד, ובכלל זאת חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו, מידת אשמו של הנאשם בביצועה, קביעת הערכים המוגנים בהם פגע הנאשם והערכת מידת הפגיעה בהם והתחשבות ברמת הענישה הנוהגת.
26. במצב דברים זה, בו המצב המשפטי ברור כשמש ואינו דורש פירוש, דומה שלא בכדי לא עלה בידי ב"כ המערער להצביע על הוראת חוק או פסק דין כלשהו לביסוס טענתו לפיה ניתן להביא בחשבון גם נסיבות חיצוניות לביצוע העבירה לצורך קביעת הענישה.

